

KISS LÁSZLÓ – ZÁDORI JUDIT

Verseivel emlékeztek Illyés Gyulára

Illyés Gyula V. nemzeti vers- és prózamondó verseny – Ozora, 2010. november 6–7.

2002-ben, Illyés Gyula születésének 100. évfordulójára a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus, a Magyar Írószövetséggel és a Magyar Versmondók Egyesületével közösen, felmenő rendszerű vers- és prózamondó verseny hirdetett, amely átölelte a centenáriumi évet és a jelentős évforduló egyik kiemelt eseménye lett.

A megyei és a regionális elődöntőket követően a döntőre a költő szülőhelyéhez, Rácegrespusztához közel eső Tolna megyei Ozorán került sor, amely településhez rokoni szálakkal is kötődött, s amelyet az Ozorai példa versben is megénekelt. A versmondó versenyek sorozatában kiteljesedett szándékunk, amely szerint Illyés Gyula költészetének népszerűsítésén túl, a társadalomért felelős, gondolkodó embert is reflektorfénybe állítottuk.

Az akkori szakmai eredmények és sikerek megerősítettek szándékunkat, az elhatározást, hogy kétévente meghirdetjük az Illyés Gyula nagysága előtt tisztelgő versenyünket. A gondolatot támogatta Illyés Mária, a költő lánya – aki azóta is a verseny fővédnöke – és a Magyar Írószövetség.

Az immáron ötödik alkalommal meghirdetett Illyés Gyula nemzeti vers- és prózamondó verseny célja ez évben is teljesült: nevezetesen a szerző költészete előtt méltó módon tiszteltek a versmondók, mint ahogyan ezt Vasy Géza, az Írószövetség elnöke, a 2010. november 6-ai ozorai döntőn zárszavában kiemelte. A verseny döntője – a Műemlékek Nemzeti Gondnoksága támogatásának köszönhetően – reprezentatív környezetben, az Ozorai Pipo Várkastély lovagtermében volt.

A verseny idén is felmenő rendszerű volt, azaz megyei és regionális előválogatókról jutottak a magyarországi és a határon túli versmondók legjobbjai a költő születésnapja alkalmából rendezett döntőbe.

Ebben az évben is kemény munka előzte meg a döntőbe jutást, hiszen a versenykiírás értelmében a versmondóknak két Illyés Gyula művel és két szabadon választott verssel vagy prózával kellett készülniük, amelyek közül egy alkotás a határon túli magyar irodalmi műhelyekben élő alkotók tollából való mű lehetett,

a másíknak pedig kortárs alkotásnak kellett lennie, emellett a választott mű legkorábbi keletkezési időpontját 1990-ben jelöltük meg.

A megyei, illetve regionális elődöntőkön mintegy kétszáz felnőtt és diák versmondó vett rész.

A döntőbe harmincegyen jutottak, akik 28 települést képviseltek: a határon túlról Szabadkáról (Vajdaság) és Nagymegyerről (Felvidék) is érkezett egy-egy versenyző. A döntőben a verseny kiírásának megfelelően kötelezően elmondtak egyet-egyet Illyés Gyula műveiből, és szabadon választhattak a határon túli magyar műhelyek alkotói vagy kortárs költők alkotásaiból.

A versmondók két fordulóban mutatkoztak be.

A fellépők többsége ún. nagyformátumú, „jól mondható” Illyés-verset választott (Bartók, A reformáció genfi emlékműve előtt, Egy mondat a zsarnokságról, Haza a magasban, Árpád stb.), amelyek megszólaltatása bizony a legjobbak számára is nagy erőpróba. Sok esetben a versmondó érzelmi azonosulása tompította az intellektuális mondanivalót. Emellett nagy örömeinkre megszólaltak Illyés ritkán, vagy pódiumon sosem hallott versei is (Hiány a kéziratban, Tikk-takk, Istentisztelet, Önálló emlék, Béres temető stb.).

A szabadon választott versek, pontosabban költők közül változatlanul a legnépszerűbb, talán az Illyés-költészettel is rokonítható Kányádi Sándor, tőle hét verset hallhattunk a döntőben, s nagy sajnálatunkra tőle is a legnépszerűbbeket (Fától fáig, Pantomim, Nyerges tető, Fekete, piros stb.). De nem lehetünk elégedetlenek, mert a közelmúlt, illetve kortárs irodalmat olyan nagyszerű nevek és verseik képviselték, mint Rakovszky Zsuzsa, Utassy József, Sánta Ferenc, Tolnai Ottó, Tóth Krisztina, Tóth Bálint, Karafiáth Orsolya, Orbán Ottó, Szilágyi Domokos.

A döntő egyik résztvevője igazi meglepetés volt számunkra. Dr. Szabó Józsefné Jobák Márta 87 évesen állt a pódiumra, Illyés Gyula: Buda, 1945. május című versét tolmácsolta a „szemtanú” hitelességével. Ugyancsak megrendítő volt tőle hallani a Béres temetőt, amit az Illyés egykori szülőháza helyén felállított kopjafánál is elmondott a jelen lévő és kegyeletüket lerovó versmondók előtt.

Nagy visszatérésnek lehettünk szem- és fültanúi, amikor Ságiné Nagy Tímeát – aki 2002-ben megnyerte az I. Illyés Gyula vers- és prózamondó versenyt, amikor még a zsűri tagjai között lehetett Jancsó Adrienne és Domokos Mátyás – szólították a pódiumra. Igaz, hogy most „csak” második helyezést ért el, de több éves szünet után tért vissza a versenyzői pódiumra.

Az eredményekről:

I. helyezett

Tóth Péter – Kunszentmiklós

Illyés Gyula: Puszták népe – részlet

Utassy József: Gyászdoboz

Nyereménye: a Nemzeti Erőforrás Minisztérium Közművelődési Főosztálya 100 000 Ft-os díja, a Magyar Írószövetség nagy értékű könyvcsomagja

II. helyezett

Ságiné Nagy Tímea – Szolnok

Illyés Gyula: Levél a vízgyűjtőről és a fenyőről

Tóth Bálint: Magyar litánia

Nyereménye: a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus 40 000 Ft-os díja, a Magyar Írószövetség nagy értékű könyvcsomagja, Kárpáti Éva: Arc c. albuma (Írókról készült portrék és alkotásaik), Endreffyné Takács Mária felajánlása

III. helyezett

Valentyik Anna – Dabas

Illyés Gyula: Nem menekülhetsz

Tóth Krisztina: Porhó

Nyereménye: részvétel a Magyar Versmondók Egyesületének nyári táborában (50 000 Ft értékben), a Magyar Írószövetség nagy értékű könyvcsomagja

A nyerteseket a Nemzeti Erőforrás Minisztérium részesítette jutalomban, és a zsűri számos különdíjat is kiosztott. Támogatóinknak köszönhetően emléklapja mellé minden fellépő értékes könyveket kapott, a Nap Kiadó felajánlása-ként: Illyés Gyula, Buda Ferenc, Csoóri Sándor köteteit.

A zsűri tagjai voltak:

Vasy Géza irodalomtörténész, a Magyar Írószövetség elnöke,

N. Horváth Béla irodalomtörténész, a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Karának főigazgatója,

Tóth Zsóka Radnóti-díjas előadóművész, a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus főosztályvezetője,

Kiss László Radnóti- és Csokonai-díjas rendező, a Magyar Versmondók Egyesületének az elnöke.

A verseny másnapján a költő szülőföldjére, Rácegrespusztára látogattunk el, ahol Horváth Imre, Pálfa polgármestere fogadta és kalauzolta a rendezvény résztvevőit.

A költő és drámaíró Rácegrespusztán született, ahol apja uradalmi gépész volt. Az itt töltött gyermekévek élményvilágát dolgozta föl klasszikussá vált szociográfiai regényében, a Puszták népében (1937.). Illyés ebben a műben megörökíti a pusztai gyermekek mindennapjait s első iskoláját. A nagypapa által gyártott kocsival és paripával játszó, nyilat, bodzafából vízipuskát készítő, télen fakorcsolyázó kisfiú a rácegresi tanyai iskolában tanult meg írni, olvasni. Az egykori tanterem padjai, a szemléltető eszközök a környékbeli iskolák padlásairól kerültek elő. Az iskolában Illyés Gyula szülőháza helyét 1984 óta kopjafa jelzi, amelyet a hagyományoknak megfelelően a verseny résztvevői megkoszorúztak.

Az Illyés Gyula Iskolamúzeumban megtekintettük az emlékkiállítását; a korabeli tantermet és az író-költő gyermekkorát bemutató tárlatot, amelyet az egykori iskolában és a mögötte lévő kápolnában rendeztek be.

Tóth Zsóka a Puszták népéből olvasott fel részleteket. Búcsúzóul Horváth Imre, Pálfa polgármestere jó szóval és finom falatokkal látta vendégül a rendezvény résztvevőit Pálfán, a művelődési házban.

A versmondó verseny meghirdetői és rendezői:

Magyar Írószövetség

Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus

Magyar Versmondók Egyesülete

Ozora Önkormányzata

Támogatói:

Műemlékek Nemzeti Gondnoksága

NAP Kiadó

Nemzeti Erőforrás Minisztérium Közművelődési Főosztálya

Nemzeti Kulturális Alap – Közművelődési Szakmai Kollégiuma

Pálfa Önkormányzata

Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kar – Szekszárd

Hungaroton Records

Tolna Megyei Illyés Gyula Emlékbizottság

Endreffyné Takács Mária múzeumigazgató – Simontornya

Lehoczky Károly